

Fråga om personal vid ett gruppboende har åsidosatt sin tystnadsplikt genom att i en insändare lämna ut vissa uppgifter om en enskild

Bakgrund

I en tidningsartikel i Helsingborgs dagblad den 2 augusti 2005 behandlades ett ärende rörande en kvinna, AA, som tidigare hade bott i en gruppboende på Björktrastgatan i Helsingborgs kommun. Artikeln gällde det förhållandet att AA hade tvingats att betala dubbla hyror när hon flyttade från gruppboendet till en egen lägenhet. I artikeln nämndes AA vid namn och till viss del redovisades hennes personliga förhållanden.

Personalen vid gruppboendet på Björktrastgatan bemötte, i en insändare i Helsingborgs dagblad den 6 augusti 2005, vissa uppgifter i den ovan angivna artikeln. I insändaren nämndes inte AA vid namn men en hänvisning gjordes till den tidigare artikeln.

I insändaren anfördes bl.a. följande.

/---/

I bildtexten står det att det inte fanns resurser på gruppboendet till några särskilda aktiviteter för brukarens del. Det stämmer inte. Hon har tidigare varit iväg på Tivoli i Köpenhamn, tivoli i Helsingborg, på Väla, i stan, på stranden, på många kalas och läger med sina kompisar etcetera.

Kontaktpersonen gjorde många aktiviteter med brukaren när hon bodde här, men på senare tid, när flytten närmade sig, tilläts inte annan personal att göra detsamma, eftersom brukaren inte hade ekonomi till det.

/---/

Anmälan

Kooperativet Helsingborgs Independent Living (HIL) framförde, genom ordföranden BB, klagomål mot personalen vid gruppboendet. HIL gjorde gällande att personalen hade brutit mot sin tystnadsplikt genom att i insändaren lämna ut uppgifter om AA:s personliga förhållanden. Till anmälan fogades den aktuella tidningsartikeln respektive insändaren.

Utredning

Anmälan remitterades till Vård- och omsorgsnämnden i Helsingborgs kommun för utredning och yttrande.

I sitt remissvar anförde nämnden bl.a. följande.

/- - -/

Vård- och omsorgsnämnden vill inledningsvis anföra att den i ärendet aktuella insändaren är uttryck för personalens privata åsikter om det inträffade. Insändaren har inte utformats i samförstånd med ansvariga chefer eller förvaltningsledning. Nämnden har i övrigt följande att anföra.

AA bodde i gruppboenden på Björktrastgatan i drygt ett halvår. Hon flyttade därefter till egen lägenhet med stöd av personlig assistans.

Artikeln i Helsingborgs Dagblad den 2 augusti 2005 handlade om att AA tvingats betala dubbla hyror när hon flyttade från sin gruppboende till en egen lägenhet. I artikeln framfördes också att AA inte trivdes i gruppboenden, bl.a. angavs att hon inte kunde delta i de aktiviteter hon tidigare hade där.

Personalen i gruppboenden ville, efter att ha läst artikeln i Helsingborgs Dagblad, bemöta vissa av uppgifterna. De skrev därför en insändare där de framförde sina synpunkter. Syftet med insändaren var att påtala att den aktuella gruppboenden bedriver en bra verksamhet och att personalen där arbetade för brukarnas bästa. Insändaren var helt avidentifierad och AA:s namn utlämnades inte i denna.

Vård- och omsorgsnämnden anser att det är olyckligt att personalen i en insändare har bemött synpunkter på en verksamhet och därigenom lämnat vissa uppgifter om enskilda personliga förhållanden. Nämnden vill dock påtala att AA:s namn inte framgick av insändaren. Däremot nämndes den tidningsartikel som namngav AA och denna artikel har inte på något sätt initierats av gruppboenden. Endast om man läser artikeln och insändaren tillsammans kan man utläsa att det är AA ärendet handlar om. Vidare vill vård- och omsorgsnämnden framhålla att de personliga förhållanden som framkommer av insändaren endast i ringa omfattning kan anses ha medfört en kränkning av AA:s integritet och därigenom åsamkat henne skada.

Vård- och omsorgsnämnden vill också anföra att personalens syfte med insändaren enbart var att framhålla att de bedriver en väl fungerande verksamhet på gruppboenden och att de försökt arbeta för AA:s bästa. De har således inte uppsåtligt lämnat ut uppgifter om AA:s personliga förhållanden.

Sammanfattningsvis anser vård- och omsorgsnämnden att det inträffade är mycket beklagligt men att förfarandet inte är anse som något brott mot tystnadsplikten.

Med anledning av dessa händelser har ansvarig enhetschef haft en genomgång med all personal om sekretesslagstiftningens innehåll och innebörd. Sådan information kommer även hållas löpande för övrig personal inom vård- och omsorgsförvaltningens LSS-verksamhet. Information om offentlighet och sekretess ingår också i vård- och omsorgsförvaltningens centrala introduktionsprogram som all personal inom förvaltningen måste få del av. Vikten av att följa dessa regler framhålls redan i dag, men kommer i framtiden att påtalas ännu tydligare.

HIL yttrade sig över remissvaret.

I ett beslut den 6 november 2006 anförde *JO André* följande.

Rättslig reglering

Inom socialtjänsten råder enligt 7 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100), SekrL, sekretess för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att

uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. I bestämmelsens tredje stycke anges att med socialtjänst förstås verksamhet enligt lagstiftningen om bl.a. socialtjänst och om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Som framgår av sekretessbestämmelsen i 7 kap. 4 § SekrL är en av förutsättningarna för att sekretess skall gälla att det inte kan uteslutas att den enskilde eller honom närstående lider men om uppgiften lämnas ut. Huruvida så skulle vara fallet är givetvis alltid en bedömningsfråga, men konstruktionen av det aktuella stadgandet är sådan att det föreligger en presumtion för sekretess.

Bundna av sekretessen enligt nämnda bestämmelse är, förutom den myndighet där uppgiften finns, personer som på grund av anställning eller uppdrag hos myndigheten, på grund av tjänsteplikt eller på annan liknande grund för det allmännas räkning deltar eller har deltagit i myndighetens verksamhet och därvid har fått kännedom om uppgiften (1 kap. 6 § SekrL).

I 20 kap. 3 § brottsbalken stadgas att om någon röjer uppgift, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, skall han, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, dömas för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år. Enligt andra stycket i bestämmelsen skall den som av oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket, dömas till böter. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar.

När det gäller sådana uppgifter som har lämnats för publicering i massmedia aktualiseras även bestämmelserna om s.k. meddelarfrihet. Enligt 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen (TF) står det envar fritt att lämna uppgifter till en tidning om syftet är att uppgifterna skall offentliggöras i tidningen. Meddelarfriheten är dock inte oinskränkt. I 7 kap. 3 § TF finns vissa begränsningar i denna frihet. Där nämns som ett undantag från meddelarfriheten uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt som anges i särskild lag (punkten 3). De fall som omfattas av begränsningen enligt 7 kap. 3 § 3 TF framgår av 16 kap. 1 § SekrL. I den uppräkningslista som görs där nämns bl.a. uppgifter för vilka sekretess gäller enligt 7 kap. 4 § SekrL. Detta innebär att om någon genom att lämna uppgift till en tidning uppsåtligen röjer uppgift som omfattas av socialtjänstsekretess kan personen dömas för brott mot tystnadsplikt (20 kap. 3 § brottsbalken). Om röjandet av sekretessbelagd uppgift i nu nämnt sammanhang sker av oaktsamhet föreligger däremot inte något brott.

Bedömning

Inledningsvis kan det konstateras att personalen vid gruppboendet tillhör den krets av personer som har tystnadsplikt på grund av bestämmelsen om sekretess inom socialtjänsten.

Nämnden har medgett att personalen, genom att i en insändare bemöta synpunkter på den verksamhet som bedrivs vid gruppboendet, kommit att lämna ut vissa uppgifter om AA:s personliga förhållanden. I vart fall de uppgifter som rör hennes ekonomiska situation får anses vara sådana att de i sig omfattas av sekretesskyddet i 7 kap. 4 § SekrL.

För att en person skall anses lida men av att uppgifter om henne lämnas ut, måste det vara möjligt att hänföra uppgifterna till henne. I allmänhet kan man således lämna ut s.k. aidentifierade uppgifter utan att risk för skada eller men uppkommer. Såsom uttalas i förarbetena till sekretesslagen kan det dock i enstaka fall tänkas att en aidentifiering inte är tillräcklig för att hindra att sambandet mellan individen och uppgiften spåras (prop. 1979/80:2 s. 84).

AA nämndes förvisso inte vid namn i den insändare som personalen skrev. Genom att hänvisa till den tidigare artikeln, som var införd bara några dagar tidigare och där AA framträdde under sitt eget namn, har dock läsaren utan större efterforskningar kunnat förstå vem uppgifterna avsåg.

För att sekretess för en uppgift skall anses föreligga i det enskilda fallet krävs emellertid vidare att det vid en menprövning görs bedömningen att det inte kan uteslutas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften lämnas ut. I förevarande fall får det, med hänsyn till uppgifternas karaktär och till att AA tidigare framträtt under sitt eget namn, anses vara osäkert hur den bedömningen skulle utfalla vid en fortsatt rättslig prövning. Det är inte helt givet att sekretess då skulle anses ha gällt för uppgifterna.

Till detta kommer att ansvar för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken, eftersom uppgifterna i fråga har lämnats till massmedia, endast kan aktualiseras när någon uppsåtligen röjer uppgift som omfattas av socialtjänstsekretess. Med beaktande av samtliga omständigheter i ärendet, bl.a. vad som har angetts angående personalens syfte med insändaren, finns det inte anledning att anta annat än att utlämnandet, även om sekretess skulle anses gälla för uppgifterna, har skett av oaktsamhet. Vid sådant förhållande är uppgiftslämnandet inte straffbart.

Jag har mot bakgrund av det anförda inte funnit skäl att gå vidare i saken.